Ympäristövaliokunta

Asia: E 66/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Kestävien tuotteiden politiikasta: Kestävistä tuotteista normi

Sitra kiittää lausuntomahdollisuudesta. Lausunnon keskeiset viestit on koottu alle:

Yleiset kommentit:

Sitra yhtyy Suomen kantaan, että EU:n vihreän kehityksen ohjelmaan kuuluva kestävän tuotepolitiikan tiedonanto ja sen yhteydessä julkaistut aloitteet ovat hyvin kokonaisvaltainen ja kannatettava askel kohti kiertotaloutta. Kestävän tuotepolitiikan tiedonanto ja sen yhteydessä julkaistut aloitteet ovat keskeisin osa maaliskuussa 2020 julkaistua EU:n uutta kiertotalouden toimintasuunnitelmaa.

Tiedonannolle ja sen yhteydessä julkaistuille aloitteille on kasvava tarve, sillä ilmastokriisi, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja luonnonvarojen ylikulutukseen vastaaminen vaativat systeemistä ja kattavaa muutosta tuotanto- ja kulutustavoissamme. Siirtyminen hiilineutraalin kiertotalouteen on välttämätöntä, ja EU:n kestävä tuotepolitiikka tarjoaa siihen työkaluja luoden markkinoita kestäville tuotteille ja palveluille.

Kiertotalouden edistäminen kestävän tuotepolitiikan kautta EU:n sisämarkkinoilla on erittäin kannatettavaa, sillä tällöin kestävästä kiertotalouspolitiikasta ja tuotestandardeista on mahdollista tehdä globaaleja normeja ns. Bryssel-efektin ja kauppapolitiikan kautta.

Kiertotaloudessa kyse on ilmasto- ja ympäristöpolitiikan lisäksi kilpailukyvystä, ja kiertotalous on merkittävä ja kasvava liiketoimintamahdollisuus suomalaisille yrityksille.

Tuotepolitiikalla asetetaan puitteet kestäville tuotteille

Näytöt tuotepolitiikan vaikuttavuudesta mm. energiatehokkuuden kautta saavutetuissa energiansäästöissä ovat vahvoja[1], ja siksi tuotepolitiikka on kannatettava askel systeemisen muutoksen aikaansaamiseksi kulutus- ja tuotantorakenteissamme.

Kiertotalouden mukainen tuotesuunnittelu on kestävän tuotepolitiikan ytimessä, sillä noin 80% tuotteiden ympäristöjalanjäljestä määritellään suunnittelu- ja tuotantovaiheessa[2]. Tämän vuoksi on tärkeää panostaa kiertotalouden mukaiseen tuotesuunnitteluun ja kiertotalouden mukaisiin liiketoimintamalleihin.

Kiertotalouden liiketoiminnalle vauhtia tuotepolitiikasta

Kiertotalouden liiketoimintamallit liittyvät keskeisesti EU:n kestävään tuotepolitiikkaan liittyviin aloitteisiin. Sitra kiittää kiertotalouden liiketoimintamalleja edistävien ratkaisujen merkitystä korostavaa Suomen kantaa.

Kiertotalouden liiketoimintamallit tarjoavat työkaluja päästövähennyksiin. Esimerkiksi kiertotalouden keinoin voidaan pidentää koneiden ja laitteiden elinkaaria kunnostamalla ja kierrättämällä niiden osia ja komponentteja. Koneiden ja laitteiden elinkaaren aikaisia

[1] Compared to 'business as usual scenario', where no ecodesign rules would be in place. Ecodesign Impact Accounting Overview Report 2020

[2] Sustainable Product Policy (europa.eu)

päästöjä ja materiaalien käyttöä voidaan saada merkittävästi vähennettyä[3]. Samaan tulee pyrkiä nyt myös kulutustuotteissa.

Euroopan ympäristövirasto EEA on arvioinut, että pidentämällä elektroniikkalaitteiden elinkaaria voidaan saavuttaa merkittäviä ilmasto- ja ympäristöhyötyjä. Samalla hyötyisivät kuluttajat, sillä kuluttajat haluaisivat käyttää matkapuhelimia keskimäärin viiden vuoden ajan nykyisen keskimääräisen kahden vuoden käyttöiän sijaan.[4]

Nyt jo matkapuhelimia kunnostetaan, mutta nykyistä pidempää käyttöikää ja esimerkiksi puhelinten korjattavuutta ei valmistajilta olla ennen 2022 kestävän tuotepolitiikan tiedonantoa edellytetty. EU:n kestävä tuotepolitiikka tukee kiertotalouden liiketoimintamalleja, kuten esimerkiksi tuote-elinkaaren pidentämistä tai tuote-palveluna -malleja ja niiden skaalaamista.

Kiertotalouden päästövähennyspotentiaali raskaassa teollisuudessa on laaja, jopa 56 prosenttia teräs-, alumiini-, muovi-, ja sementin tuotannon päästöistä vuoteen 2050 mennessä.[5] Etenkin huomattavan päästövähennyspotentiaalin vuoksi on ensisijaisen tärkeää, että kiertotaloutta tukevat ohjauskeinot laajenevat EU-tasolla paljon resursseja käyttäville sektoreille, kuten rakennus-, elektroniikka-, tekstiili-, ja muovialoille.

Huomio resurssi-intensiivisiin toimialoihin

Kestävän tuotepolitiikan tiedonannon yhteydessä julkaistu EU:n tekstiilistrategia tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä kaikki EU:n sisämarkkinoilla olevat tekstiilit ovat kestäviä, korjattavia ja kierrätettäviä sekä valmistettu pääosin kierrätyskuiduista.

Tähän voidaan päästä pidentämällä tekstiilien elinkaaria eri keinoin mm. asettamalla kestävän tuotepolitiikan kautta kiertotaloutta tukevia tuotekriteerejä. Kestävän tuotepolitiikan tiedonannossa mainitulla kierrätetyn sisällön vähimmäismäärän asettamisella esimerkiksi tekstiilituotteille EU-tasolla luodaan markkinoita kierrätetyille tekstiilikuiduille.

Kiertotalouden potentiaali tekstiilien kohdalla on merkittävä, ja on arvioitu, että kiertotalouden mukaisella liiketoiminnalla kyettäisiin saavuttamaan 44 % päästövähennykset globaalisti tekstiili- ja muotialan sisällä tekstiilien käyttöikä kaksinkertaistamalla[6].

Tuotepolitiikalla on merkittävä kauppapoliittinen ulottuvuus

Kestävällä tuotepolitiikalla luodaan kiertotalouden perusta EU:n sisämarkkinoille. EU voi olla kestävän tuotepolitiikan kautta myös globaali edelläkävijä kiertotaloudessa ja siten asettaa maailmanlaajuisia kiertotalousstandardeja sekä edistää kansainvälisiä markkinoita kiertotalousteknologioille, -palveluille ja -tuotteille.

Kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen

Kuluttajat eivät saa riittävästi tietoa tuotteiden kestävyydestä tai korjattavuudesta. EU-komission tiedonannossa tekemän arvion mukaan 86% kuluttajista EU:ssa haluaisi lisää tietoa tuotteiden kestävyydestä, 80% tuotteiden korjattavuudesta ja suurin osa kuluttajista

[3] ”Mualiman parraitten mehtäkonneitten” valmistaja Ponsse on myös kiertotalouden edelläkävijä | Technology Industries (teknologiateollisuus.fi)
[4] Europe’s consumption in a circular economy: the benefits of longer-lasting electronics — European Environment Agency (europa.eu)
[5] https://www.sitra.fi/en/publications/circular-economy-powerful-force-climate-mitigation/

[6] Suomalaisen-tekstiili-ja-muotialan-globaalit-ilmastovaikutukset_final.pdf (stjm.fi)

olisi valmis maksamaan enemmän helposti korjattavista tuotteista.[7] Tämän vuoksi kestävään tuotepolitikkaan kuuluva kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen on kannatettavaa.

Digitaaliset ratkaisut mahdollistavat kiertotalouden

Kestävä tuotepolitiikka tarvitsee tuekseen digitaalisia tuotepasseja, jotta tuotteiden materiaalikoostumus, huolto-, korjaus- ja kunnostus sekä kierrätys tulisivat mahdollisiksi. Digitaalisten tuotepassien kehitystä ja käyttöönottoa sekä kiertotaloutta edistävän datan jakamista arvoketjun eri osapuolten välillä tulee edistää. Näitä kehittämisessä tulee huomioida reilun datatalouden periaatteet sekä digitaalisten tuotepassien vaatimien teknologisten ratkaisujen energiatehokkuus.

Helsingissä 20.6.2022

Mari Pantsar

Johtaja

Sitran visiona on Suomi, joka menestyy kestävän hyvinvoinnin edelläkävijänä sosiaalisessa, taloudellisessa ja ekologisessa ulottuvuudessa. Suomen menestys tulevaisuudessa riippuu keskeisesti kyvystämme vastata sekä globaalin talouden että ilmasto- ja kestävyyskriisin haasteisiin. Menestyminen edellyttää yhteiskunnan uudistumiskykyä ja -halua. Hiilineutraali kiertotalous rakentaa yhteiskuntaa, jossa hyvinvointi ei perustu ylikulutukseen tai fossiilisiin polttoaineisiin.

[7] Empowering Consumers for the Green Transition (europa.eu)